

Logotyp	Nazwa instytucji Muzeum Ustrońskie	
Tytuł jednostki / publikacji / fotografii Z mojego raptularza. Między myśleniem a pracą, „Dziennik Zachodni”, 11 września 1980, nr 196, s. nieznaną.		
Ilość stron oryginału 1	Ilość skanów 1	Liczba plików publikacji 5
Autor Jan Szczepański	Wydawnictwo / zakład fotograficzny Katowice	Skan okładki
Miejsce wydania Robotnicza Spółdzielnia Wydawnicza „Prasa- Książka-Ruch”	Rok wydania / Data powstania 1989	
Sygnatura ---	Rodzaj zasobu (np. zdjęcie, czasopismo itp.) 1	
Wymiary (wys x szer) 5,5 x 29,1 cm	Stan zachowania ---	Charakterystyka skanowanego obiektu Prezentacja sylwetki znanego ustrońskiego bibliofila, w tym podkreślenie jego pochodzenia z rodziny hutniczej, działalności w organizacji „Siła” i Polskiej Partii Socjalistycznej oraz ruchu spółdzielczym. Zaznaczono również, że bibliografia jego prac wynosiła już wówczas ponad 100 pozycji, w tym kilka obszernych broszur.
Hasła przedmiotowe (okres historyczny, postacie, miejsce) XX wiek, Józef Piłch, Wilhelm Szewczyk, Polska Rzeczpospolita Ludowa, Ustron, Katowice		
Hasła tematyczne (np. miasto, przemysł, kuźnia, letnicy itp.) Stowarzyszenie „Pax”, Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, Sejm PRL		
Prawa autorskie ---		

MIĘDZY MYŚLENIEM A PRACĄ

WILHELM SZEWCZYK

Czym wypełnić kolejną kartkę w najbardziej prywatnym dzienniku, prywatnym, ale przecież nie do tego stopnia, by nie przeplatały się w nim sprawy osobiste z publicznymi? Dziennik jest wszakże również zapisem pamięci — a zatem najpierw o pamięci. Kiedyś podczas lektury słynnego filozofa Bergsona wynotowałem sobie myśl, która jak gdyby zaprzeczyła potrzebie prowadzenia takiego dziennika, gdyż według Bergsona zadaniem pamięci nie jest przechowywanie fragmentów przeszłości i gromadzenie doświadczeń, że nie powinna ona sprawić, iż wyłaniają się one na nowo z nieistnienia, lecz przeciwnie — zadaniem pamięci jest wykluczanie ze świadomości owej nieprzydatnej już przeszłości.

Bardzo mnie ta myśl zaniepokoiła, choć doskonale każdy z nas wie, jak bardzo eliminujemy z pamięci niejedno zdarzenie, jak mocno spychamy pewne doświadczenia na dno niepamięci, jak bardzo je po latach upraszczamy, aby pozostało z nich tylko to, co jest naprawdę użyteczne dla teraźniejszości i przyszłości.

Pamięć, wszystko co było, na swój sposób i według własnych naszych potrzeb przetwarza, aby te resztki doświadczeń służyć mogły celom praktycznym. Tak jest zresztą nie tylko z pamięcią osobistą, ale i z pamięcią zbiorową, którą wciąż na nowo co pewien czas reanimujemy, jeśli uważamy, że o pewnych zdarzeniach i doświadczeniach społeczeństwo nie może zapominać. Dotyczy to na przykład doświadczeń z okresu ostatniej okupacji. Zdajemy sobie bowiem sprawę z tego, że młodzież, wychowana już po wojnie pokolenia, łatwo mogą się pogodzić z niepamięcią o tym okresie naszych dziejów narodowych a przez to samo pozbawić się doświadczenia, bez którego zasada niepodległego bytu narodowego mogłaby utracić najsilniejszą podporę psychiczną.

Lepsze jest stałe przypominanie ważnych dla naszego istnienia i nieistnienia fragmentów doświadczeń ogólnych, niż manipulowanie pamięcią, czym tak ooczko zajmowali się i zajmują niektórzy historycy, zwłaszcza wówczas, gdy zbliżają się ku tematom bardzo nam w czasie bliskim, gdy usiłują zaprzeczyć naszej indywidualnej lub zbiorowej pamięci.

Pamięć bez ustawicznego myślenia, a więc bez przetwarzającego ją stałego procesu myślowego, jest bezużyteczna. Pamięć bowiem nie może ranić i każdy najołbieńszy jej fragment musi tak wzbogacić aktualne nasze doświadczenia, by z bólu doznanego kiedyś lub niedawno, z głupoty własnej lub naszych bliźnich, demonstrowanej przez władców lub poddanych, uczynić lekcję. Sama przestroga nie wystarcza, jeśli nie wynikają z niej skutki praktyczne. Cóż bowiem z tego, że cała nasza narodowa literatura polityczna, poczynając od Kochanowskiego „Odprawy posłów greckich”, poprzez „Kazania sejmowe” Piotra Skargi aż do współczesnych nam filozofów i uczonych, od Kotarbińskiego po Jana Szczepańskiego, pełna jest przestrogi, jeśli ci, którzy winni się byli nimi przejmować, zlekceważyli je, pomarli lub zaznajomiwszy się z nimi odrzucili je z oburzeniem?

Ow ustawiczny proces myślowy, towarzyszący pamięci, obowiązuje wszystkich, od człowieka z łopata po konstruktora zbiorowych losów społeczeństwa. Można myśleć dla siebie, z kimś lub za kogoś, gdy ten okazuje jakiś szerególny bezwład myślowy. Stanisław Jerzy Lec wyraził to kiedyś nawet bardzo ostro mówiąc: „Przeciwko komu myśleć? Przeciwko tym, którzy mi tego zabraniają”.

Myśleć trzeba skutecznie, a więc tak, by powstała z tego wskazówka praktyczna. Z myślenia wynikać winna zyczliwość dla cudzego działania lub odmowa na ten czy też inny stan rzeczy. Myślenie bowiem nie może zatrzymywać się w pół drogi, nie może podlegać ustawicznemu zmianom kierunku, nie może kluczyć, choć do ostatecznego wyniku, przeobrażającego się potem w praktykę, można dochodzić różnymi krętymi drogami. W żadnym jednak wypadku nie można przystępować do działania praktycznego, zanim nie wydestynujemy się z tej płataniny dróg. Nie wolno więc rozważać celu na samej od niego drodze, inaczej musimy coś tam odwoływać, cofać się, naprawiać gorzkie błędy, przynoszące szkody ogólne. Aby cel był wyraźny, z pozytywne dla ogółu skutkami, trzeba jasno nakreślić wszystkie prowadzące doń drogi.

Praca winna być sprawdzaniem się myślenia w praktyce. Jeśli praca jest zła, jeśli ludzie ją wykonujący nie są szczęśliwi, jeśli dostrzegają niedomagania w samym procesie produkcyjnym, jeśli odczuwają jakąkolwiek niezastudzoną krzywdę, jeśli w rezultacie samą pracą zaczęli lekceważyć i wykonywać ją opieszale lub byle jak — oznacza to, iż dokonywany na początku zaplanowanej pracy proces myślowy był wadliwy, iż brakowało mu precyzji, iż przebiegał w sposób nieodpowiedzialny a zatem, iż winnymi źle wykonanej pracy są przede wszystkim nieudolni jej koncepcjonisci.

Zdarzało się u nas, którzy chlubiłiśmy się już tym, że przeobrażamy się w społeczność pragmatyczną, iż większość niedomagań w pracy składaliśmy na konto przyczyn obiektywnych. Zlekceważyliśmy przy tym czynniki subiektywne, których siła okazała się ogromna.

Najgorzej jest, gdy takie subiektywne schorzenia każdego z nas pozostają niezauważone przez tych, którzy pierwsi powinni dostrzec w nich przestrogi. Jeśli je nawet niektórzy dostrzegali w porę, zwykło się było traktować je jako mankamenty typowej rzekomo polskiej natury, niegodnego lamentu, biadolenia i utyskiwań.

Obiektywne trudności łatwiej jest usuwać niż subiektywne schorzenia. Nazywam je schorzeniami o szerokim nieraz społecznym zasięgu, gdyż taki subiektywny ból rodzi kompleksy, które trwają długo, przeobrażając się w niechęć, w apatię, w odrętwienie umysłowe, nie sprzyjające myśleniu na najniższym nawet szczeblu hierarchii pracy. Jeśli potem nagle i niespodziewanie wyłania się z tego apatycznego klimatu postać jakiegos niezwykłego cwaniaka, który, jak mówi piosenka z dawnych lat, usta miał pełne malin, ale czyni niegodne słów wypowiedzianych — apatia przeradza się w złość.

Dochodzenie do sedna pracy i sama praca, będące wartością ogólną najbardziej trwałą w naszym istnieniu narodowym, muszą dokonywać się w zdrowej atmosferze wzajemnego zaufania. Wiadomo już o tym od dawna, okazuje się jednak, że prawda ta nie była wszystkim znana. Nasz byt rozgrywał się winien zawsze w sposób jasny i jednoznaczny między myśleniem a pracą. Wszystkich obowiązuje jednakowo zarówno jedno jak i drugie. Wszyscy podlegamy tym samym prawom — nie od dzisiaj Ci którzy pragną się od tych praw uwolnić, uwalniają się od społeczeństwa.

"Dziennik Zachodni", nr. 196, 11.9.80